

Pracovní úraz

Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů. Za úkony v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů se považují také úkony potřebné k výkonu práce a úkony

Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů. Za úkony v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů se považují také úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé, za činnost v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů je třeba - vedle činnosti konané přímo na příkaz zaměstnavatele - považovat též činnost vykonávanou bez vnějšího podnětu jiných osob, pouze na základě vlastního rozhodnutí zaměstnance. Pro závěr, zda lze takto pojatou činnost zaměstnance považovat za plnění pracovních úkolů nebo činnost v přímé souvislosti s ním, není významný motiv či pohnutka zaměstnance, tj. vzdálenější předpoklady a představy, z nichž jednající vychází, rozhodující je, zda z hlediska věcného, místního i časového jde objektivně o činnost konanou pro zaměstnavatele.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1148/2002, ze dne 24.2.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. M. B., zastoupeného advokátem, proti žalované O., B., a.s., za účasti vedlejšího účastníka na straně žalované Č. p., a.s., o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp.zn. 40 C 46/2001, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. ledna 2002 č.j. 16 Co 349/2001-115, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 10. 7. 2001, č.j. 40 C 46/2001-99, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 257.907,- Kč s příslušenstvím. Žalobu odůvodňoval tím, že jako zaměstnanec žalované dne 5. 1. 1998 utrpěl pracovní úraz, na základě kterého byl práce neschopen do 5. 1. 1999, a od 6. 1. 1999 mu byl v důsledku zmíněného pracovního úrazu přiznán plný invalidní důchod. Na náhradě za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti za dobu od 6. 1. 1998 do 5. 1. 1999 požadoval 92.319,- Kč s příslušenstvím a na náhradě za ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 6. 1. 1999 do 31. 12. 2000 165.588,- Kč s příslušenstvím.

Okresní soud v Ostravě (poté, co žalobce vzal žalobu zpět ohledně částky 92.319,- Kč s příslušenstvím) rozsudkem ze dne 10. 7. 2001, č.j. 40 C 46/2001-99, žalobu na zaplacení částky 165.588,- Kč s příslušenstvím zamítl, řízení o zaplacení částky 92.319,- Kč s příslušenstvím zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků (včetně vedlejšího účastníka) nemá právo na náhradu nákladů řízení. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že žalobce utrpěl úraz při tom, když z vlastní iniciativy odvázel svého spolupracovníka R. V. do jeho bydliště v P. P., a na zpáteční cestě do sídla žalované, mezi obcemi P. P. a B., havaroval služebním osobním motorovým vozidlem. Vycházeje dále z toho, že podle uzavřené dohody o používání služebního motorového vozidla při výkonu povolání ze dne 19. 6.

1997 a podle vnitřního předpisu žalovaného č. 2401 „Zásady provozu a využívání silničních motorových vozidel v dopravě“ byl žalobce oprávněn používat svěřené vozidlo výlučně k pracovním cestám a zároveň po předchozím schválení vedoucího provozu, který ho však vyslal na pracovní cestu pouze na K. J. Š., dovedil, že žalobce použil služební vozidlo k odvozu svého spolupracovníka do jeho bydliště „nad rámeček pracovní cesty“ a bez souhlasu k tomu oprávněné osoby, že tedy konal z vlastní iniciativy činnost, ke které potřeboval zvláštní oprávnění od žalovaného jako svého zaměstnavatele, a to bez tohoto zvláštního oprávnění. Protože tuto činnost žalobce nelze podle názoru soudu prvního stupně považovat ani za běžnou spolupráci mezi zaměstnanci charakteru obvyklých společenských úsluh, neutrpěl žalobce uvedený úraz při plnění pracovních povinností ani v přímé souvislosti s ním.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 16. 1. 2002, č.j. 16 Co 349/2001-115, rozsudek soudu prvního stupně „v odstavcích I. a III.“ (tj. v zamítavém výroku a ve výroku o nákladech řízení) potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků (včetně vedlejšího účastníka) nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že k poškození zdraví žalobce úrazem ze dne 5. 1. 1998 nedošlo při plnění pracovních úkolů ani v přímé souvislosti s ním, neboť zde není přímá příčinná souvislost mezi tímto úrazem a výkonem zaměstnání. Stejně jako soud prvního stupně vycházel z toho, že používání služebních vozidel zaměstnanci žalované při výkonu zaměstnání bylo u žalované upraveno směrnicí č. 2402 „Zásady provozu a využívání silničních motorových vozidel v dopravě“ a dohodou o používání služebních vozidel mezi žalobcem a žalovanou. Pracovní cesty byly povolovány předem písemně nadřízeným zaměstnancem s vymezením cíle pracovní cesty. Dne 5. 1. 1998 byl žalobce vyslán svým nadřízeným Ing. R. na pracovní cestu na K. J. Š. v O. a zpět. Žalobce se iniciativně rozhodl, že po ukončení práce v 17.00 hod odveze služebním vozidlem spolupracovníka V. do místa bydliště do P. P., a to bez souhlasu svého nadřízeného. V řízení nebylo prokázáno, že by žalovaná tolerovala odvozy zaměstnanců do místa bydliště po směně bez jejího souhlasu. Cesta služebním vozidlem z O. do P. P. a následně z P. P. do sídla žalované byla proto žalobcem vykonána bez povolení žalované a nebyla učiněna v souvislosti s výkonem práce.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., neboť za věc zásadního významu považuje „posouzení jednání žalobce jako plnění pracovních úkolů“, žalobce namítá, že v rámci dokazování bylo zjištěno, že, musel-li zaměstnanec zůstat na pracovišti „přesčas“, byl odvezen domů služebním vozidlem, a tyto cesty byly posuzovány jako pracovní a nikoliv soukromé. Lze tedy podle něj učinit závěr, že šlo o obvyklý postup zaměstnanců při použití služebního vozidla. Podle jeho názoru také příslib odvozu domů zcela jistě přispěl k setrvání zaměstnance V. na pracovišti a ke splnění pracovního úkolu na straně žalobce. Činnost žalobce tedy jednoznačně směřovala k tomu, aby zabezpečil jemu uložené pracovní úkoly, a to i za cenu, že se při použití služebního vozidla odchýlí od schválené cesty. Splnění pracovního úkolu žalobce totiž nebylo možné bez spolupráce se zaměstnancem V. a jeho setrvání v práci i po pracovní době. Podle jeho přesvědčení jednání žalobce nesporně nepostrádalo místní, časový a vnitřně účelový vztah k plnění pracovních úkolů. Proto škoda, kterou žalobce utrpěl, byla škodou vzniklou v příčinné souvislosti s úrazovým dějem, který byl pracovním úrazem, a žalobce má nárok na jeho odškodnění.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc projednal podle Občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001 – dále jen „o.s.ř.“ a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., k tomu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) se nejprve zabýval otázkou, zda je dovolání v projednávané věci přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř.], jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. a jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř.].

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o.s.ř.).

Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. přitom není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávaném případě zjištěno (správnost skutkových zjištění dovolatel v tomto směru nenapadá), že dne 5. 1. 1998 byl žalobce jako zaměstnanec žalované vyslán žalovanou na služební cestu na K. J. Š. v O. Při práci na K. spolupracoval s R. V., kterému nabídl, že jej po ukončení prací odveze do jeho bydliště. Po ukončení prací v 17.00 hod. (pracovní doba skončila ve 14.00 hod.) odvezl žalobce R. V. služebním vozidlem do jeho bydliště v P. P. a při cestě z P. P. do sídla žalované došlo k dopravní nehodě, při níž žalobce utrpěl újmu na zdraví.

Za tohoto skutkového stavu je pro posouzení věci především významné, zda k úrazu žalobce dne 5. 1. 1998 došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (§ 190 odst. 1 zák. práce). Právní otázka, co je plněním pracovních úkolů nebo přímou souvislostí s ním při použití služebního vozidla k odvezení spoluzaměstnance do jeho bydliště poté, co konal práci po skončení své pracovní doby v zájmu splnění pracovního úkolu zaměstnance vyslaného na služební cestu, v judikatuře vyšších soudů dosud nebyla řešena. Vzhledem k tomu, že posouzení uvedené otázky bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) odst. 3 o.s.ř. přípustné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době - vzhledem k tomu, že k úrazu, ze kterého žalobce dovozuje nárok na náhradu škody, došlo dne 5. 1. 1998 - podle ustanovení zákona č.

[65/1965](#) Sb., zákoníku práce, ve znění do 30. 9. 1999 (do účinnosti zákona č. [167/1999](#) Sb., kterým se mění zákon č. [1/1991](#) Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [9/1991](#) Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [368/1992](#) Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů) – dále jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru. Podle ustanovení § 190 odst. 2 zák. práce pracovním úrazem není úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět.

Plněním pracovních úkolů je výkon pracovních povinností vyplývajících z pracovního poměru, jiná činnost vykonávaná na příkaz zaměstnavatele a činnost, která je předmětem pracovní cesty (§ 25 odst. 1 nařízení vlády č. [108/1994](#) Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony – dále jen „nařízení vlády“). Plněním pracovních úkolů je též činnost konaná pro zaměstnavatele na podnět odborové organizace nebo ostatních zaměstnanců, popřípadě i činnost konaná pro zaměstnavatele z vlastní iniciativy, pokud k ní zaměstnanec nepotřebuje zvláštní oprávnění nebo ji nekoná proti výslovnému zákazu zaměstnavatele, jakož i dobrovolná výpomoc organizovaná zaměstnavatelem (§ 25 odst. 2 nařízení vlády).

V přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů jsou úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé nebo nutné před počátkem práce nebo po jejím skončení. Takovými úkony však nejsou cesta do zaměstnání a zpět, stravování, ošetření, popřípadě vyšetření ve zdravotnickém zařízení, ani cesta k nim a zpět, pokud není konána v objektu zaměstnavatele. Vyšetření ve zdravotnickém zařízení prováděné na příkaz zaměstnavatele nebo vyšetření v souvislosti s noční prací, ošetření při první pomoci a cesta k nim a zpět jsou úkony v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů (§ 25 odst. 3 nařízení vlády). Za činnost v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů se považuje též školení zaměstnanců zaměstnavatele organizované zaměstnavatelem nebo odborovou organizací, popřípadě orgánem nadřízeným zaměstnavateli, kterým se sleduje zvyšování jejich odborné připravenosti (§ 25 odst. 4 nařízení vlády).

Jako pracovní úraz se posuzuje též úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů (§ 25 odst. 5 nařízení vlády).

Protože se - jak výše uvedeno - za úkony v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů považují také úkony potřebné k výkonu práce a úkony během práce obvyklé (srov. § 25 odst. 3 nařízení vlády), je třeba za činnost v přímé souvislosti s plněním pracovních úkolů - vedle činnosti konané přímo na příkaz zaměstnavatele - považovat též činnost vykonávanou bez vnějšího podnětu jiných osob, pouze na základě vlastního rozhodnutí zaměstnance. Pro závěr, zda lze takto pojatou činnost zaměstnance považovat za plnění pracovních úkolů nebo činnost v přímé souvislosti s ním ve smyslu § 25 nařízení vlády, není významný motiv či pohnutka zaměstnance, tj. vzdálenější předpoklady a představy, z nichž jednající vychází, rozhodující je, jak správně podotkl odvolací soud i dovolatel, zda z hlediska věcného, místního i časového jde objektivně o činnost konanou pro zaměstnavatele.

V posuzované věci se odvolací soud při zkoumání, zda k újmě na zdraví žalobce došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, omezil na zjištění, že žalobce byl na pracovní cestě a že se iniciativně rozhodl bez souhlasu svého nadřízeného k odvozu jiného zaměstnance žalované po skončení práce do jeho bydliště. Ze zjištění, že tato cesta byla učiněna bez povolení žalované, učinil závěr, že „nebyla vykonána v souvislosti s výkonem práce“. Tuto úvahu však vzhledem k okolnostem případu nelze považovat za úplnou. Odvolací soud se vůbec nezabýval tím, zda se v projednávané věci nejednalo kupříkladu o úkon během práce obvyklý, ač okolnosti projednávané věci takové úvaze nasvědčují. Plní-li totiž zaměstnanec pracovní úkoly (třeba i na pracovní cestě) ve spolupráci s jinými zaměstnanci, jejichž činnost je k úspěšnému provedení jeho pracovního úkolu nezbytná, může z konkrétních okolností případu (např. nutnost pracovat i po skončení pracovní doby, obtížnost spojení veřejnou dopravou, zdravotní stav, dostatečný odpočinek před dalším nástupem do práce, apod.) vyplynout vhodnost takového spolupracovníka také odvézt (přiděleným služebním vozidlem) do jeho bydliště. Takový úkon by bylo možno posoudit jako úkon během práce obvyklý. Při tomto posuzování bude – jak výše uvedeno – rozhodující, zda z hlediska věcného, místního i časového jde objektivně o činnost konanou pro zaměstnavatele. Okolnost, zda k takovému úkonu zaměstnanec měl či neměl výslovné oprávnění zaměstnavatele, nebo, že odvážený zaměstnanec již neplnil pracovní úkoly, rozhodující význam nemá; pro vznik odpovědnosti podle ustanovení § 190 zák. práce musí k újmě na zdraví dojít při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním u poškozeného zaměstnance.

Protože právní názor, na němž odvolací soud založil svůj rozsudek, není správný a rozsudek odvolacího soudu tak spočívá na nesprávném právním posouzení věci, Nejvyšší soud České republiky jej zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Ostravě k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní poměr](#)
- [Pracovní poměr](#)
- [Mzda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní poměr \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Převedení zaměstnance na jinou práci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Plat](#)
- [Doručování](#)
- [Pracovní smlouva](#)
- [Bezpečnost a ochrana zdraví při práci](#)
- [Konzumace alkoholu na pracovišti \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)